

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת שמות
תשפ"ב

(שנה ו', גליון מס' 223)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
17:59	17:22	16:06	ירושלים:
17:55	17:23	16:20	תל אביב:
17:55	17:21	16:09	חיפה:
18:00	17:24	16:24	באר שבע:

פרשת שמות התשפ"ב

"תתחדש פנשר נעורכי" (א')

א. "וימת יוסף, וכל אחיו, וכל הדור ההוא", (שמות, א' - ו').

"ויקם מלך חדש על מצרים, אשר לא ידע את יוסף. ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל - רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה, ונוסף גם הוא על שנאינו, ונלחם בנו, ועלה מן הארץ", (שמות, א', ח' - י').

"וילך איש מבית לוי, ויקח את בת לוי", (שמות, ב' - א').

"ויהי בדרך, במלון, ויפגשוהו יהוה, ויבקש המיתו. ותקח צפרה צר, ותכרת את ערלת בנה, ותגע לרגליו, ותאמר, כי חתן דמים אתה לי. וירף ממנו, אז אמרה, חתן דמים למולת", (שמות, ד', כד' - כו').

"בטרים אצרך בבטון ידעתיך, ובטרים תצא מרחם הקדשתיך, נביא לגוים נתתיך", (ירמיה, א' - ה'). והוא הפטרת פרשתינו, לפי נוסח עדות המזרח).

ב. הנה מצינו, ששכם בן חמור פגם במידת היסוד,

וכמאמר הכתוב ¹, "וירא אתה שכם בן חמור החוי - נשיא הארץ, ויקח אתה, וישכב אתה, ויענה",

ופירש רש"י, וז"ל:

" וישכב אתה' - כדרכה,

ויענה' - שלא כדרכה".

ומצינו שם ², "ובני יעקב באו מן השדה כשמעם, ויתעצבו האנשים, ויחר להם מאד, כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב, וכן לא יעשה",

¹ בראשית, לד' - ב'.

² בראשית, לד' - ז'.

ופירש רש"י, וז"ל:

" וכן לא יעשה' - לענות את הבתולות, שהאומות גדרו עצמן מן העריות על ידי המבול".

ומבואר:

שהיה שכס שקוע וטבוע בזימה, וקלקל ופגם במידת היסוד.

ומאידך:

יוסף הצדיק ע"ה, עלה ונתעלה במידה זו,

וכמו שמצינו בעניין אשת פוטיפר ³.

ואחר שעמד בגבורה בנסיון זה, מצינו ⁴:

"וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיֵּט אֱלֹהֵי חֶסֶד, וַיִּתֵּן חָנוּ בְּעֵינֵי שָׂר בֵּית הַסֵּהר ... אֵין שָׂר בֵּית הַסֵּהר רָאָה אֶת כָּל מְאוּמָה בְּיָדוֹ, בְּאֶשֶׁר יְהוָה אֱתוֹ, וְאֶשֶׁר הוּא עֹשֶׂה, יְהוָה מְצַלִּיחַ",

דהיינו:

שהעומד בניסיון זה, הרי שהקב"ה נותן את חינו בעיני הבריות,

וכמו כן, הקב"ה נותן לו סייעתא דשמיא להינצל מן החטא,

ומכוח מעשה זה, נדבק ונאחז ביוסף הצדיק, בשם "צדיק יסוד עולם",

והוא המורה על מידת היסוד.

והנה, מצינו, שה"לולב" מורה ומכוון על יוסף הצדיק,

וכמו שייסד הפייטן ⁵ בפיוט "סוכה ולולב":

"ההדס רומז לשלושה אבות,

³ בראשית, לט', ז' - כ'.

⁴ בראשית, לט', כא' - כג'.

⁵ הגה"ק רבי משה אדהאן זיע"א.

משה אהרון בדי ערבות,

יוסף ללולב חמדת לבבות,

דוד לאתרוג כלה כלולה".

וטעם הדבר, שהלולב הוא כנגד יוסף הצדיק:

הוא מחמת שיוסף הצדיק חידש את מידת היסוד, שהוא חיבור בין שמים לארץ,
ולפיכך, יוסף הצדיק ע"ה, מרומז בלולב, שהוא ארוך עם חוד למעלה - כדוגמת
החיבור בין שמים לארץ.

והנה, הזרע מקורו מן השדרה ⁶, שהיא המחוברת לדעת:

ולפיכך, השומר על בריתו, הרי הוא בבחינת "צדיק יסוד עולם",

שכן, הוא שולט בדעת הנקראת "חיבור" ⁷, וממילא, בכוחו לחבר שמים לארץ.

עוד מצינו, שהלולב נקרא "כפות":

וכמאמר הכתוב ⁸, "וילקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר, כפת תמרים, וענף
עץ עבת, וערבי נחל, ושמתם לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים".

⁶ וכמו שכתב בספר "פתחי שערים" (נתיב מ"ד ומ"ו, פתח כד'), וז"ל:

"זיווג הנשיקין, הוא בסוד הג"ר (חו"ב).

והתולדה המתחדשת ממנו, היא הדעת המתפשטת, שממנו יוצאת אח"כ הטיפה (דרך עמוד השדרה), בזיווג
התחתון" וכו'.

והם דברי קבלה עמוקים.

⁷ וכעניין שמצינו אצל אדם הראשון וחוה, כאשר קיימו מצוות עונה, (בראשית, ד' - א'):

"והאדם ידע את חוה אשתו, ויתהר וילד את קין, ויתאמר קניתי איש את יהוה".

ומצווה זו, הינה חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'):

"על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, וידבק באשתו, והיו לבשר אחד".

הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור.

והנה, מילה זו אפשר לדורשה אף בלשון "כפות",
דהיינו, ש"כפה" יוסף את עצמו, שלא להיזקק לאשת פוטיפר,
ומשום כך, הוא רמוז בשם "לולב".
והנה, במסכת סוכה⁹, דרש רבי לוי:
"מה תמר זה, אין לו אלא לב אחד,
אף ישראל, אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים",
ולהמתבאר, אפשר לבאר, בטעם הדבר שנמשלו ישראל לתמר:
משום שכל זמן שהם עושים רצונו של מקום, והם מתקדשים ומתעלים במידת
היסוד,
הרי הם, פתמור וכיוסף הצדיק, שלב אחד להם לאביהם שבשמים.
ג. והוא מאמר יעקב אע"ה ליוסף¹⁰, "וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ - שְׂכָם אֶחָד עַל אַחִידָה,
אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי, בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתַּי",
ופירש רש"י, וז"ל:
"שכם אחד על אחיד" - שכם ממש, היא תהיה לך חלק אחד יתרה על אחיד",
ובטעם הדבר, אפשר לבאר ע"פ דברינו:
שמכיוון שנתקדש יוסף במידת היסוד ביותר, יתר על שאר אחיו,
הוא קיבל את העיר "שְׂכָם",
בכדי שיוכל לתקן את מה שפגם בה שְׂכָם בן חמור.
ולפיכך, הדגיש יעקב אע"ה "אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי, בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתַּי":
דהיינו, שנלחמתי עצמי בכדי להגיע לכך,

⁸ ויקרא, כג' - מ'.

⁹ מה' ע"ב.

¹⁰ בראשית, מח' כב'.

וכמאמרם ז"ל¹¹, "שלא ראה קרי מימיו"¹².
ומשום שהיה יוסף דומה לאביו, וכפי שכתב רש"י, על הפסוק¹³, "כִּי בֶן זְקֵנִים
הוא לו", וז"ל:
"שהיה זיו אקונין שלו, דומה לו",
והיינו, שהיה דומה לו באורחותיו ובהנהגותיו,
יש לנו נפקא מינא, במה שדמה לו בקלסתר פניו -
שכן, לא רק ששמר יעקב על בריתו כאביו, אלא ששכלל את הדבר, והפכו
ל"מידת היסוד".

ד. ובעניין הנ"ל, תרתי וחיפשתי, וברוך ה' שזכיתי לכוין לדברי אמת.

דהנה, כתב בספר הקדוש¹⁴ "שם משמואל", וז"ל:
"שמידתו של יוסף - מעולם, צדיק יסוד עולם, שומר הברית.
על כן, לניצוח שְׂכָם פְּגָם בְּרִית, נתבקשה זכותו של יוסף.
וזהו, שלקחתי מיד האמורי - בחרבי ובקשתי,
'בחרבי' - הוא זכותי¹⁵,
'ובקשתי' - הוא זכות יוסף¹⁶,
ועל כן, ניתן שְׂכָם במתנה ליוסף".

¹¹ יבמות, עו' ע"א.

¹² יעויין עוד מה שכתב רש"י, על הפסוק (בראשית, מט' - ג'), "רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה, כָּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, יִתֵּר שְׂאֵת
וְיִתֵּר עֶזְךָ, וז"ל:

" וראשית אוני' - היא טפה ראשונה שלו, שלא ראה קרי מימיו".

¹³ בראשית, לז' - ג'.

¹⁴ פרשת מקץ - חנוכה, שנת תרפד'.

¹⁵ שלא ראה קרי מימיו, וכנתבאר לעיל.

¹⁶ ש-שכלל את השיטה, והפכה ל"מידת היסוד", וכנתבאר לעיל.

וכעין זה, כתב בספר הקדוש¹⁷ "חסד לאברהם", וז"ל:

"וּשְׁכֶם הִיא סוּד הַיְסוּד,

כִּי יסוּד רמז ליוסף,

ולזה שְׁכֶם ניתן ליוסף, שמדתו יסוד"¹⁸.

וממילא, יובן אל נכון, אומר¹⁹, "וְנִמְתַּ יוֹסֵף, וְכָל אֶחָיו, וְכָל הַדּוֹר הַהוּא",

שמכיוון שמת יוסף הצדיק ע"ה, בטלה "מידת היסוד", אצל עם ישראל במצרים.

ה. דרשו רבותינו ז"ל (שמות רבה, פרשה א', ח')::

"רַבְּנֵנוּ פְתַחֲנוּ פְתַחַא לְהַאי קְרָא²⁰, 'בַּה' פְּגָדוּ כִּי בְנִים זָרִים לָדוּ - עֲתָה יֵאָכְלִים חֻדְשׁ אֶת חֲלֻקֵיהֶם,

לְלַמְּדָהּ, כְּשִׁמַּת יוֹסֵף הִפְרוּ בְרִית מִלָּה²¹, אָמְרוּ נְהִיָּה כַּמְצָרִים.

¹⁷ להגה"ק רבינו אברהם אזולאי זיע"א, זקנו של הרב חיד"א זיע"א.

מעין ג', נהר יג'.

¹⁸ יעויין עוד בספר הקדושק "קהלת יעקב" (ערך שר').

ז' הוא בחינת יסוד, ועל כן ניתן ליוסף כנפי יונה.

ויש לומר, 'שכם' - ראשי תיבות שהוא כלול מכולן,

גם ראשי תיבות - כלול שבע מידות, כנודע שהיסוד כולל כולם", וכו'.

¹⁹ שמות, א' - ו'.

²⁰ הושע, ה' - ז'.

²¹ במסכת סנהדרין (מד' ע"א) למדנו:

"אמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא, עכן, מושך בערלתו היה.

כתיב הכא (יהושע, ז' - יא'), 'וגם עברו את בריתי',

וכתיב התם (בראשית, יז' - יד'), 'את בריתי הפר'."

והרש"ש (שם), הביא לדברי הגמרא במסכת יבמות (עב' ע"א):

מכאן אתה למד, שמשנה מלן ביציאתן ממצרים.
וכיון שעשו כן, הפך הקדוש ברוך הוא האהבה שהיו המצריים אוהבין אותו,
לשנאה,

שנאמר²², 'הפך לבם לשנא עמו להתנכל בעבדיו',
לקים מה שנאמר²³, 'עתה לאכלם חדש את חלקיהם'."

והנה, על הפסוק (אסתר, א' - ב'):

"בימים ההם, כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו, אשר בשושן הבירה,"

דרשו רבותינו ז"ל (אסתר רבה, פרשה א', י'):

"זה הוא אחד מן המקומות שהיו מלאכי השרת מדדין פיתקין לפני הקדוש ברוך
הוא,

שהיו אומרים לפניו - רבוננו של עולם, בית המקדש חרב ורשע זה יושב ועושה
מריזיחין.

אמר להם, תנו ימים כנגד ימים.

הדא הוא דכתיב²⁴, 'בימים ההמה, ראיתי ביהודה דרכים גתות בשבת וגו'."

ובספר הקדוש "שם משמאל", ביאר בזה²⁵, משם אביו - הגה"ק בעל "אבני נזר"
זיע"א:

"את בריתי הפר' - לרבות את המשוך."

ומבואר:

שאין הכוונה שלא קיימו מצוות מילה כלל, אלא, שהיו מושכין בעורלותיהן,

ומה שמלן משה רע"ה ביציאתן ממצרים, הוא מדרבנן,

וקרא אסמכתא בעלמא הוא, וכמבואר במסכת יבמות הנ"ל.

²² תהילים, קה' - כה'.

²³ הושע, ה' - ז'.

²⁴ נחמיה, יג' - טו'.

שתשובת הקב"ה למלאכי השרת, היתה, שכיוון שעם ישראל חיללו את השבת,
שניתנה למנוחה ולעונג,

ממילא, אומות העולם, לקחו מהם את המנוחה ואת העונג.

ולפי זה ביאר ה"שם משמואל":

שיוסף הצדיק ע"ה, היה נקרא במדרגתו 'צדיק חי'²⁶.

והנה, כאשר האדם עובד את הקב"ה, בחיות ובשמחה, אזי, מתחדש בו עוד כוח,

²⁵ שמות, שנת תרע"א.

²⁶ בספר הקדוש "קדושת יום טוב" (פרשת "ויגש"), הביא לדברי המדרש:

שכאשר ראה יעקב את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, אמר, בוודאי אני שלא חטא יוסף הצדיק
ע"ה באשת פוטיפר.

והביא בזה לדברי זקנו בעל ה"ישמח משה" (בראשית, מה' - כו'):

שכאשר אמרה סרח בת אשר ליעקב אע"ה, "עוד יוסף חי",

היה יעקב אע"ה, דואג ובוכה, שבוודאי נטמע יוסף הצדיק ע"ה - בין עובדי האלילים,

משום שרק יעקב אע"ה ובני ביתו, היו עבדי ה' יתברך.

"ודבר רחוק הוא, להיות נער אחד עומד בצדקו בין הרבה רשעים,

וח"ו נעשה רשע, ובחיי קרוי מת -

כאמרם (ברכות, יח' ע"ב), 'רשעים בחייהם קרויים מתים'."

ולפיכך, אמרה לו סרח בת אשר "עוד יוסף חי":

דהיינו, שהוא צדיק שקרוי חי שהוא העיקר,

והטפל לו, שהוא מושל בארץ מצרים.

ברם, יעקב אע"ה "לא האמין להם":

"כי חשב, שהם אינם מבינים הדבר הזה, ואולי רימה אותן בחוכמתו, ואין תוכו כברו".

ומפני שיוסף הצדיק ע"ה, חשש שיפחד יעקב אע"ה מדבר זה:

"שלח לו לסימן פרשת עגלה ערופה ... הראה לו, שהוא עומד בצדקתו".

וכמאמר הכתוב ²⁷, "וְקוֹנֵי יְהוָה יַחְלִיפוּ כֹחַ, וְעָלוּ אֲבָר כַּנְּשָׂרִים, יְרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ, יִלְכוּ וְלֹא יִיעֲפוּ".

והנה, בכל חיי חיותו של יוסף הצדיק ע"ה, היה נשפע ממנו כוח לכל עם ישראל, שמחמתו הם יכלו לעבוד את הקב"ה בהתחדשות תמידית. וכוח זה, ניתן ליוסף הצדיק ע"ה, על ידי "שמירת הברית".

ומכיוון שנסתלק יוסף הצדיק ע"ה מן העולם, ועם ישראל הפרו את ברית מילה, וממילא, שהם פגמו במידת היסוד, אם כן, בטלה מהם ההתחדשות בעבודת ה'.

ומכיוון שכך, אומות העולם, לקחו מהם את אותו הכוח ואת אותה ההתחדשות, והשתעבדו בהם ²⁸.

וכמו שהיה אצל אַחַשְׁוֵרוֹשׁ שהשתעבד בעם ישראל ²⁹.

²⁷ ישעיה, מ' - לא'.

²⁸ הנה, המצריים שטופי זימה היו,

וללא שירדו ישראל מדרגתם, וכמשנ"ת, לא היה להם כוח להשתעבד בהם.

והנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ו' ע"א):

שמצרים קרויה "בית עֲבָדִים", וכמו שנבאר בהערה הבאה שפרעה קם מעצמו.

וידוע הוא, שהעבד פרוץ בעניין עריות ביותר,

וכמאמרם ז"ל (גיטין, יג' ע"א):

"עבדא בהפקרא ניחא ליה, זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה".

²⁹ במה שהשווה רבינו ה"שם משמואל" זיע"א, בין אַחַשְׁוֵרוֹשׁ לפרעה,

יש לבאר כדלהלן.

כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ז' ע"א):

"רבי יוסי ורבי יהודה, הוו יתבי, וילעאן באורייתא, קמיה דרבי שמעון.

אמר רבי יהודה, האי דכתיב וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם, וַתִּנְיֹן, דְּאִיהוּ קָם מִגְרָמִיָּה, מֵה דְהוּה שְׁפַל, קָם, וְלֹא אַתְחִזִּי לְמִלְכָּא, וּבְעוֹתָרָא קָם.

וממילא, נשכיל ונבין, את דרשת רבותינו ז"ל³⁰ :

" ויקם מלך חדש' ... חד אמר, חדש ממש. וחד אמר, שנתחדשו גזירותיו",
שכן, התחדשותו של פרעה, נבָּעָה, מכוח הפסקת התחדשותם של עם ישראל.
והנה, אמרו רבותינו ז"ל³¹, "אמר רב יצחק, יצרו של אדם מתחדש עליו בכל
יום",
והדבר צריך ביאור :

שהלא, היצר הרע, נקרא "מֶלֶךְ זָקֵן וְכָסִיל"³²,
ואם כן, היאך יש בו כוח התחדשות.
וביאר בזה רבינו זיע"א :

אמר רבי שמעון, כלא הכי הוא, כגוונא דאחשורוש, דלא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, וקם בעותרא, ובעא
לאובדא לישראל מעלמא,
אויף הכא, האי לא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ובעא לאובדא לישראל מעלמא ...
וכד הוה קם מלכא לעילא, קם מלכא לתתא".
וביאר דבריו הקדושים, כך:
רבי יוסי ורבי יהודה, היו יושבים, ועוסקים בתורה, לפני רבי שמעון.
אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב 'ויקם מלך חדש על מצרים', ושנינו שהוא קם מעצמו, מה שהיה שפל - קם,
ולא ראוי היה למלך, ובעשר הוא קם.
אמר רבי שמעון, הכל כך הוא, כמו אחשורוש שלא היה ראוי למלך, וקם מעצמו, וקם בעשר, ורצה להאביד
את ישראל מן העולם,
אף כאן זה לא ראוי למלוכה, ועמד מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם ...
וכשהיה עומד מלך למעלה - עומד מלך למטה.

³⁰ עירובין, נג' ע"א.

סוטה, יא' ע"א.

³¹ קידושין, ל' ע"ב.

³² כמאמר שלמה הע"ה (קהלת, ד' - יג'):

"טוב ילד מספן וחקם, ממלך זקן וכסיל, אשר לא ידע להזהר עוד".

שעל ידי שפוגם האדם בשמירת הברית, וממילא במידת החיות,
אזי, אותו הכוח עובר ונמסר ליצר הרע.

ולפי זה, יובן מאמר הכתוב³³, "תחת אשר לא עבדת את יהוה אלהיך, בשמחה
ובטוב לבב, מרב כל":

שכן, טעם הדבר, שיש לאומות העולם כוח לשעבד את עם ישראל,
הוא, מחמת שהם ניתקו מעצמם, את החיות והשמחה מעבודתם,
ובזה, הם נתנו כוח לאומות העולם להשתעבד בהם.

ו. ומעתה, יובן מפני מה ביטל פרעה את עם ישראל מפריה ורביה:

שכן, ללא משה רע"ה וללא שבט לוי שישבו ועסקו בתורה³⁴, וממילא לא
נשתעבדו,
יכלה גזירתו להתקיים.

והן הם דברי יוכבד לעמרם אביה (שמות רבה, פרשה א', יג'):

"גזרתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה על הזכרים
ונקבות.

פרעה רשע הוא, וגזרתו ספק מתקימת ספק אינה מתקימת,
אבל, אתה צדיק וגזרתך מתקימת",

שכן, בזמן שאתה פורש מן האשה, וממילא אתה מתבטל מפריה ורביה,
אינך מתקן את מידת היסוד בשלמותו,

³³ דברים, כח' - מז'.

³⁴ הנה, "מידת היסוד" לא יכולה להתקיים ללא "עסק התורה",

ומשום כך, שלח יוסף הצדיק לאביו את העגלות, המרמזים את עניין "עגלה ערופה",

שכן, כבר כתב הרמב"ם בפכ"ב מהלכות איסורי ביאה הכ"א, וז"ל:

"גדולה מכל זאת אמרו, יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה, וירחיב דעתו בחקמה. שאין מחשבת עריות
מתגברת, אלא בלב פנוי מן החקמה".

ואם כן, אתה מבטל את הגאולה, על ידי שאינך מוליד את הגואל.

ז. ועל ידי דבריה של מרים, נוצר משה רע"ה בקדושה וטהרה.

דהנה, על הפסוק (ירמיה, א' - ה'):

"בְּטָרִם אֶצְרֶךְ בְּבֶטֶן יִדְעֵתִיךְ, וּבְטָרִם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקֶּדְשִׁיךְ, נְבִיא לְגוֹיִם נִתְתִּיךְ,"

כתב הרד"ק, וז"ל:

" 'הקדשתיך' - מלשון קדושה,

וידעתך' - לשון גדולה ...

זה שאביו ואימו נזהרו בקדושה וטהרה בעת ההיריון, שיהיה הנביא מקודש.

והחכם הגדול ר' משה בר מימון ז"ל כתב, כי זה עניין כל נביא, אי אפשר לו

מבלתי הכנה טבעית בעיקר יצירתו - שיהיה נכון לנבואה עם ההתלמדות ...

כי בעיקר יצירת האדם, יש הכנה טבעית לנבואה, למי שהוא עתיד להתנבא,

ולא זה בלבד, אלא כל חכמה וכל טבע שיש באדם שהוא גובר בו, יש לו קצת

הכנה בו בעיקר היצירה".

דהיינו:

שעל ידי שהשלים עמרם את "מידת היסוד", בעקבות דבריה של ביתו ³⁵,

³⁵ צא ולמד, מה שכתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ג' ע"ב), וז"ל:

"זכאין אינון ישראל, דאף על גב דהוו בגלותא דמצרים, אסתמרו מכל הני תלתא, מנדה, ומבת אל נכר, ומקטול זרעא, ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה.

דאף על גב דגזרה אתגזרת (שמות, א' - כב'), 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו',

לא אשתכח ביניהון מאן דקטיל עוברא במערה דאתתא, כל שכן לבתר.

ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא".

וביאור דבריו הקדושים, כך:

אשריהם ישראל, שאף על גב שהיו בגלות מצרים, נשמרו מכל שלשת אלה - מנדה, מבת אל נכר, ומהרג של זרעם, והשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה.

הוא הכין בבנו משה רע"ה, כוח לנבואה, וכוח להושיע את עם ישראל, מיד
זוהמת מצרים.

ומעתה, יובן מאמר הכתוב (שמות, ד', כד' - כו'): :

"וַיְהִי בַדֶּרֶךְ, בַּמִּלּוֹן, וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהוָה, וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ. וַתִּקַּח צַפְרָה צָר, וַתִּכְרַת אֶת
עַרְלַת בְּנָהּ, וַתִּגַּע לְרַגְלָיו, וַתֹּאמֶר, כִּי חָתַן דָּמִים אֶתָּה לִי. וַיִּרְף מִמֶּנּוּ, אִזְ אָמְרָה,
חָתַן דָּמִים לַמּוֹלֵת,"

דהיינו :

שהקב"ה תבע את משה רע"ה -

הואיל ואתה נוצרת מכוח "מידת היסוד", ובדרךך, אתה ממשיך את יוסף הצדיק
ע"ה,

בדין הוא שאעכב בידך, כל זמן שאתה מעכב את מילת בְּנֶךְ.

ח. בסוף פרשת "ויחיי" נאמר ³⁶, "וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, פְּקֹד
יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם, וְהֶעֱלִיתֶם אֶת עַצְמוֹתַי מִצֵּה,"

והנה, בריש פרשת "בשלח" נאמר ³⁷, "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, כִּי הִשְׁבַּע
הַשְּׁבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ³⁸, לֵאמֹר, פְּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם, וְהֶעֱלִיתֶם אֶת עַצְמוֹתַי
מִצֵּה אֶתְכֶם ³⁹ "

שאף על גב, שנגזרה הגזרה 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו',

לא נמצא ביניהם מי שהורג עבר במעי אשה, כל שכן אחר כך.

ובזכות זו יצאו ישראל מהגלות.

³⁶ בראשית, נ' - כה'.

³⁷ שמות, יג' - יט'.

³⁸ יעוין שם מה שכתב רש"י, ז"ל:

"השביעם שישביעו לבניהם.

ולמה לא השביע את בניו שישאוהו לארץ כנען מיד, כמו שהשביעו יעקב?

אמר יוסף - אני שליט הייתי במצרים, והיה ספק בידי לעשות,

והנה, מצינו במסכת סוטה (יג' ע"א):

"יתנו רבנן, בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו, שכל ישראל כולן נתעסקו
בביזה,

והוא, נתעסק במצות,

שנאמר ⁴⁰, 'חכם לב יקח מצותי וגו'.

ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור?

אמרו, סרח בת אשר ⁴¹ נשתיירה מאותו הדור,

הלך משה אצלה, אמר לה, כלום את יודעת היכן יוסף קבור?

אבל בני לא יניחום מצרים לעשות, לכך השביעם, לכשיגאלו ויצאו משם, שישאווהו".

³⁹ יעויין שם מה שכתב רש"י, וז"ל:

"והעליתם את עצמתי מזה אתכם' - לאחיו השביע כן,

למדנו, שאף עצמות כל השבטים העלו עמהם, שנאמר 'אתכם'."

ועויין עוד, מה שהארכנו בזה, במאמר "קושי השעבוד" - לפרשת "ויחי",

משמו של סידנא בבא סאלי זיע"א, שאף השבטים הקדושים, היו "שומרי הברית".

⁴⁰ משלי, י' - ח'.

⁴¹ יעויין ב"תוספות הרא"ש" שכתב, וז"ל:

"תימה, דהרבה נשתיירו,

דיאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב, ולא מתו עד שנכנסו לארץ, ולמה הלך אצל אשה?

ובמדרש יש -

שטרח משה ג' ימים כדי לבקש ארונו,

פגעה בו סרח בת אשר,

אמרה לו, מה אתה מבקש?

אמר לה, ארונו של יוסף,

אמרה לו, ארון של מתכת וכו'.

ומפרש באותו מדרש, שהטילוהו בנילוס כדי שלא ימצאוהו, ולא יוכלו לצאת מפני השבועה".

אמרה לו, ארון של מתכת עשו לו מצרים, וקבעוהו בנילוס הנהר כדי שיתברכו מימיו.⁴²

הלך משה ועמד על שפת נילוס,

אמר לו, יוסף יוסף, הגיע העת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם, והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל,

אם אתה מראה עצמך, מוטב -

אם לאו, הרי אנו מנוקין משבועתך,

מיד צף ארונו של יוסף."

ובטעם הדבר, שמשה רע"ה היה היחיד שרצה להיות "חכם לב", נראה בסייעתא דשמיא, לבאר כך:

דהיות ומשה רע"ה, היה מנהיגם של כלל ישראל, ותכלית הגאולה נעשתה על ידו,

וכמו כן, שמשעת ה'ריונו ויצירתו, נטמן בו הכוח של "מידת היסוד",

הרי הוא, הממשיך הישיר והעיקרי של יוסף הצדיק, וקשורים הם זה בזה⁴³.

ואפשר עוד לומר בזה:

שלכך לא נתאמץ יוסף הצדיק ע"ה, שיקברוהו סמוך לפטירתו בארץ ישראל,

וכפי שביקש יעקב אע"ה.

משום, שאף על פי שבני ישראל משכו בעורלתם ופגמו בבריתם, שהיא "מידת היסוד",

⁴² המהרש"א ביאר בזה (ב"חידושי אגדות"):

שכיוון שרצו המצריים שיתברכו מימי היאור, ושקעו את ארונו של יוסף, העלימו את מקום קבורתו, בשונה משאר השבטים.

⁴³ יעויין עוד, מה שהארכנו בזה, במאמר "קושי השעבוד" - לפרשת "ויחי".

על כל פנים, כיוון שרוחו היתה קיימת במצרים, יכלו משה רע"ה ושבט לוי להידבק במעשיו,

וממילא, הם יכלו להחיש את גאולתן של ישראל.

ואותו תיקון נשלם, כאשר שקברו את יוסף הצדיק בשכם ⁴⁴,

שָׁאֵז הַלֵּךְ עִמּוֹד הַיָּסוֹד - לְתִקּוֹן אֶת מְקוֹם פְּגָם הַיָּסוֹד.

ט. כתב ה"באר היטב" (או"ח, סי' תרפה', סק"ב):

"יש נוהגין בשנה מעוברת, לקבוע תענית בכל יום ה' מפרשת שובבי"ם - ת"ת ...

וכתב האר"י ז"ל בפירוש התורה, שימים אלו מסוגלים לתקן עוון קרי יותר מכל השנה, להמתענים בהן.

לכן, מתחיל מפרשת שמות, שאז התחיל השעבוד, שנתקן הקרי דאדם הראשון, ונגמר, בפרשת 'כי תקנה עבד עברי'."

והנה, כתב ⁴⁵ ה"שם משמואל", משם זקנו הגה"ק מקאצק זיע"א:

"הנה, ימי השובבי"ם - ת"ת, הם זמן התיקון לחטא הידוע,

ויש שמתענים ועושין סיגופים.

מוטב שיאמר כל אחד לנפשו -

מוטב להשתעבד בביתה של תורה, ולצמצם את כל מעשיו ותהלכותיו שיהיו בדרך התורה, ולא להשתעבד לתעניתים וסיגופים ...

שההילוך בדרך התורה, הוא הגדול שבסיגופים לגוף ...

ומובן, שהאיש הַשֵּׁם שְׁכָמוֹ להשתעבד לתורה, הן ביגיעת הלימוד והן בצמצום תהלכות מעשיו על פי דרכי התורה, מועיל יותר מכל סיגופי הגוף."

⁴⁴ כמבואר במסכת סוטה, יג ע"ב.

⁴⁵ פרשת "ויחי", תרפא'.

ויעויין עוד, מה שכתב⁴⁶ הגה"ק רבי אברהם וינברג זיע"א - האדמו"ר הראשון מסלונים:

"והקובע ללמוד ערך ה' שעות, בלא שום הפסק דיבור בעניין אחר, ובלא עניין טעימה בעלמא, ועל דרך תענית שעות, נראה, שדבר זה עניין נפלא, המועיל, ומזכך, ומכפר, ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מועילה".

עוד מצינו בדברי⁴⁷ ה"כף החיים", שכתב משם⁴⁸ ה"ברכי יוסף":
"ובימים אלו, הוא תיקון גדול, לקדש עצמו במותר לו".

והנה, על הפסוק (בראשית, א' - א'): :

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ",

כתב⁴⁹ הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א:

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שָׁב-יִרְאֵת",

והנה, המילה "יִרְאֵת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תוֹרָה", עולה בגימטריא 611.

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.

ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע,

כתב⁵⁰ הרב חיד"א זיע"א:

⁴⁶ בספרו הקדוש "יסוד העבודה", ח"ג פ"ה.

⁴⁷ או"ח, סי' תרפה', סקל"ז.

⁴⁸ או"ח, סי' תרפה', סק"א.

⁴⁹ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

⁵⁰ בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,

לפי שלא דיבר בעת האוכל.

אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ⁵¹, ופגמה אפילו הקנה שלה.

ואפשר, אני אומר -

כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלום פגום, כידוע מדבריו ז"ל.

אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום."

וביאר בזה ⁵² מהר"י קורין זיע"א, רבו של הגה"ק רבי חיים סינאוני זיע"א:

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל ⁵³, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",

והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,

והיצר הרע, אשר הוא סמא"ל, עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.

ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

בספר הקדוש ⁵⁴ "אמרי נועם", הביא מדברי האר"י ז"ל ⁵⁵:

⁵¹ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - ז')::

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאֵכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִי, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבְרָךָ, בְּעֵצָבֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ."

⁵² בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

⁵³ קידושין, ל' ע"ב.

"ולזה נאמר ביוסף הצדיק⁵⁶, 'ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך',

רמוז, כי שכ"ם עולה שובבי"ם"⁵⁷.

והנה, כאשר נזכה להתקדש ב"מידת היסוד", ובפרט בימים קדושים אלו, אשר

נִתְּנוּ לָנוּ בְּזִכּוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק ע"ה⁵⁸,

נזכה, שְׁיָשׁוּב לַפְּעוּל בְּנוֹ "כּוּחַ הַהִתְחַדְּשׁוּת", ו"כּוּחַ הַחַיּוּת",

ובבחינת⁵⁹, "תִּתְחַדֵּשׁ כְּפֶשֶׁר נְעוּרָיְכִי".

וכשם שעל ידי מידה קדושה ונעלה זו, נגאלו עם ישראל משעבוד מצרים,

כן יזכנו ה' יתברך, לגאולה השלמה, בבניין בית מקדשינו ותפארתינו. אמן.

⁵⁴ שמות, פרשת שמות, אות א'.

להגה"ק רבי מאיר הורוויץ זיע"א מדד'יקוב.

⁵⁵ פע"ח, שער חג המצות, פרק א'.

⁵⁶ בראשית, מח' - כב'.

⁵⁷ דהיינו:

ש-שכ"ם, עולה בגימטריא 360,

וכמו כן, שובבי"ם, עולה בגימטריא 360.

⁵⁸ וכמו שכתב בעל "אמרי נועם" משם האר"י ז"ל.

⁵⁹ תהילים, קג' - ה'.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

מרדכי בן רינה

~~~

רות חפציבה בת פרלה

שושנה סולטנה בת מרים

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

שמחה בת זוהרה

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי חנניה אדרי בר מימה זצ"ל
- רבי רחמים אדרי בר ביחה שמחה זצ"ל
- רפאל סיבוני בר גרסיה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- שלמה בר אסתרלייה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- קונפיטה בת דינה ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה